

Lektori vélemény

Értékelt projekt: Komplex, integrált szemléletű ifjúságpolitikai fejlesztések szakmai módszertani megalapozása

Projekt támogatási forrása: TÁMOP-7.2.1-11/K-2012-0004

Megvalósító: Nemzeti Család és Szociálpolitikai Intézet (ma: Család, Ifjúság és Népesedéspolitikai Intézet)

Pillér: Egészségfejlesztés és univerzális drogmegelőzés

Pillérvezető: dr. med. Grezsa Ferenc

Értékelés

A szerzők átfogó vizsgálatuk keretein belül a 9. és 11. évfolyamos szakiskolás, szakközépiskolás és gimnazista serdülők családi-, kortársakra vonatkozó társas rendszerét és kötődését, a devianciát, az esetlegesen fennálló hangulatzavarhoz köthető, valamint szorongásos jegyeket azonosították a szerhasználat (legális, illegális) egyes jellemzői (például használat gyakorisága, első használat életkora) mellett. A szerzők az eredményeket szakmapolitikai, a prevenció és intervenció színterére vonatkozó következtetésekkel egészítik ki. A tanulmány elvitathatatlan érdeme, hogy a mintát számos jellemző mentén vizsgálták, ami kétségkívül új eredmények/összefüggések leírásához vezetett.

Az alábbiakban összefoglalom kritikai megjegyzéseimet:

Módszertan

A HBSC és IEUD kutatási eredmények összehasonlításakor fontos lenne feltüntetni, hogy az összevetett eredmények esetében nincs információ a szignifikanciára vonatkozóan, lévén, hogy nem azonos kutatómódszertan és minta alapján történt az összehasonlítás. Ily módon azt sem lehet pontosan megállapítani, hogy a hasonlónak tűnő prevalenciaértékek vajon statisztikailag nem különböznek-e egymástól, mint ahogyan azt sem, hogy például az IEUD esetében megfigyelt, az illegális szerfogyasztásra vonatkozó alacsonyabb életprevalencia értékek valóban szignifikánsan alacsonyabbak-e (pp 16-17.).

Az elméleti bevezetőben ismertetett empirikus eredmények és releváns elméletek bemutatásakor szükség van a hivatkozott források pontos megjelölésére. Így, a tanulmány jelen formájában, példaként megemlítve a serdülőkor fejlődés-lélektani bemutatását (pp. 18-24.), egy-egy hivatkozás kivételével (pl. Kollerre történik hivatkozás a 18.oldalon, illetve a szerzők megemlítik Piaget és Erikson modelljét, de tényleges forrás megjelölése nélkül teszik ezt), a szerzők számos állítást nem támasztanak alá szakirodalmi hivatkozásokkal.

A tanulmányban az alkalmazott módszertan ismertetéséhez a TÁMOP-7.2.1-44/K-2012-004 projekt Kutatási Jelentését hivatkozzák a szerzők. Az említett Kutatási Jelentés azonban szintén nem szolgál kellőképpen részletes tájékoztatással az eredmények alapját képező módszertant illetően:

A Kutatási Jelentésben a szerzők ugyan felsorolják, hogy milyen statisztikai próbákat alkalmaztak (varianciaanalízis, klaszter-és faktorelemzés, lépésenkénti regresszió, konfigurációelemzés és korrelációs számítás), az azonban nem derül ki, hogy mi az adott

eredményekhez köthető statisztikai próba tényleges értéke, valamint a próba statisztikai szintje sincs feltüntetve. Fontos lenne tehát a szövegen belül is egzakt módon ismertetni, hogy az egyes eredmények esetében milyen értéket mutatott az adott statisztikai próba, illetve, hogy az adott próbánál milyen szignifikancia-szint volt jellemző (pl. $p > 0.05$, $p < 0.05$, $p < 0.01$, $p < 0.001$). Különösen fontos ez akkor, amikor a szerzők a vizsgált változók közötti kapcsolat szignifikanciájának „erejéről” beszélnek.

A tanulmány komoly hiányossága, hogy a mintavételi eljárás nem kerül bemutatásra. A mintavételre vonatkozó részletesebb adatok egy másik dokumentumban elérhetőek? (a hivatkozott Kutatási Jelentésben szintén nem jelenik meg a mintavétel menete, a minta jellemzői, stb.)

A tanulmányból nem derül ki pontosan, hogy egyes változók esetében milyen mérőeszközt használtak a szerzők. A kutatásban használt, a tanulmány mellékleteként ismertetett kérdések esetében ugyanis nem válik egyértelművé, hogy melyik kérdés tekinthető a szerzők saját kérdésének, illetve melyik kérdés alapul standard mérőeszközön. Amennyiben a szerzők kutatásuk során alkalmaztak standard mérőeszközöket, akkor ezekre szükséges lenne hivatkozni.

Fontos lenne egzaktabb módon leírni, hogy a klaszterek kialakításánál, illetve a faktoranalízis során az egyéni mérlegelés mellett milyen statisztikai szempontok mentén döntöttek a szerzők a klaszterek és faktorok számáról. Vizsgáltak-e például a kurrens módszertani elvárásoknak megfelelően modell-illeszkedési mutatókat?

Eredmények ábrázolása: grafikonok

A szerek kipróbálására vonatkozó eredmények ismertetésekor (pl. p.76: 115. számú ábra) a vonatkozó grafikonokon az y tengelyen százalékokat lenne szükséges feltüntetni (hány százalék próbálta ki, illetve nem próbálta ki az adott szert), és nem 0 és 1 között mozgó értéktartományt, hisz így értelmezhetetlen, hogy mit takar például egy 0.3-as vagy 0.4-es érték. Illetve nem derül ki pontosan, hogy ezekben az esetekben milyen statisztikai próbát alkalmaztak a szerzők a csoportok összehasonlításakor (khi-négyzet próba, esetleg Fisher-féle egzakt teszt?).

Szakirodalmi előzmények: hivatkozások

A tanulmányban sok helyen pontatlan hivatkozások jellemzőek. Példaként említhető a szerző és évszám megjelölése nélkül említett, Egyesült Királyságban végzett longitudinális vizsgálat (p. 99.), Lloyd és mtsai, valamint Shope és mtsai. évszám nélkül hivatkozott munkái (p. 100.), vagy Perry és mtsai. évszám nélkül hivatkozott kutatása (p.102.). A többszerzős hivatkozások esetében továbbá időnként *et al.* megjelölés (pl. 100), időnként *és mtsai.* rövidítés szerepel. Fontos lenne a hivatkozások esetében koherens formában megjelölni a forrásokat. Továbbá nem szerepel a tanulmányban irodalomjegyzék. Ez egy másik dokumentumban jelenik meg?

Felépítés, szerkesztés

A tanulmány felépítése kapcsán elmondható, hogy bizonyos szövegrészek (pl. 4.5. bekezdés: promóció, prevenció, intervenció; 5. alfejezet: az adott korcsoporttal kapcsolatos szakmapolitikai eszközök elemzése) nem kapcsolódnak szervesen az eredmények

bemutatásához. Ezeket logikusabb lenne a tanulmány elméleti bevezetőjében elhelyezni, még a vizsgálati eredmények ismertetése előtt, vagy, ha a diszkusszió részét képezik, akkor élesen elkülöníteni az 'eredmények' résztől.

Nyelvezet, stílus

A tanulmány nyelvezete, stílusa megfelelő.

Összefoglaló vélemény

A következtetések lényegében összhangban állnak a kapott eredményekkel, azonban a konkrét vizsgálati kérdések szakirodalmi beágyazottságát hiányosnak gondolom. Véleményem szerint szükség lenne a kutatás hipotéziseinek alapos ismertetésére, valamint ezen hipotézisek részletesen bemutatott, szakirodalmi megalapozására. Az eredmények ábrázolása esetében zavarónak érzem a rengeteg grafikon használatát (a függelékkel együtt 240 oldalas tanulmányban összesen 159 ábra szerepel). A tanulmányt azonban elsősorban a módszertan alaposságán fejlesztve (pl. mérőeszközök bemutatása, minta bemutatása, statisztikai próbák ismertetése) lenne fontos újraírni.